

DE UTRECHTSCHEN SYNODE EN HET GEREFORMEERD KERKRECHT. (IV.)

Hadden de Synoden van Amsterdam en Sneek-Utrecht het recht, de leergeschillen met gesloten deuren te behandelen?

Conclusie drie antwoordt: ja. Aan dit „ja” gaat echter een redemeering vooraf, die tot inhoud heeft: behoudens volstrekte onmogelijkheid om de deuren open te houden: neen. En dat het nu de Synode is, die Synode zelf, staat er uitdrukkelijk, die beoordeelt: deuren open of deuren toe.

Deze laatste opmerking is niet gelukkig, ze had beter weggelaten kunnen worden. Ze wekt den indruk, dat hier niet de bezwaren-toetsers, maar de Synoden-apologeet aan 't woord is. Natuurlijk moet, algemeen gesproken (en de laatste opmerking is in de conclusie algemeen bedoeld) een kerkelijke vergadering zelf weten, of er noodzaak is, in comitè te gaan. Dat heeft voorheen nooit moeite van betekenis gegeven. Sinds 1936 is dat anders geworden. Besloten zittingen; van het gesprokenen werden geen Acta opgemaakt; Rapporten, waarvan de Kerken niet weten mochten; alle Rapporten, Nota's, Memorie's en andere stukken, betrekking hebbende op de meeningsverschillen, komen later niet in de Acta, maar worden in 't geheim archief gedeponereerd; de Synodeleden zelfs mogen ze alleen behouden op voorwaarde van volstrekte geheimhouding (art. 725 Acta Utrecht 1942).

Wat is dit?

Een of ander herrezen veemgericht?

Een vergadering van directeuren eener naamloze vennootschap over fabrieksgeheimen?

Een samenkomst van ingewijden over de verandering van de atoombom?

Is dit een Synode van Gereformeerde Kerken, die spreekt over der Kerken belijdenis, gemeengoed van alle leden der Kerken, het accoord van kerkelijke gemeenschap, de banier, opgeheven tegenover de wereld, het goede pand, allen ter bewaring toevertrouwd?

Moet dat zoo?

Ja, ja, zegt conclusie drie, wacht even: zaken, die de leer aangaan, dienen, indien eenigszins mogelijk, in 't openbaar behandeld te worden. Maar hier moet men de deuren dicht. 't Was onmogelijk ze open te houden. Daar waren twee redenen voor: a) 't kon eens blijken in de besprekingen, dat er ketterij in 't spel was, en b) publieke behandeling zou onoverkomelijke bezwaren met zich meegebracht hebben: 't was bezettingstijd!

Dus: deuren toe, om mogelijke kettters te sparen; het stond niet vast, of er metterdaad afwijkingen van de belijdenis aanwezig waren, en dat derhalve het noemen van namen van personen en het bespreken van hun opvattingen in het publiek niet raadzaam moest worden geacht.

Wat schamele verdediging van een onhoudbare stelling!

Een Synode, die naar de Kerkenordening uitspraak doet over de zuiverheid van iemands leer, bij wijze van appèl, na gedocumenteerde aanklacht, bij haar aanhangig gemaakt?

Neen, een Synode, die op eigen houtje ter ketterij jacht gaat.

Er is geen kerkelijke aanklacht.

Er is geen appèl.

Er is geen enkele opdracht van de zijde der Kerken.

Dus: de behandeling is volkomen onwettig.

Maar bovendien: deuren toe, om eventuele kettters te sparen!

Dat maakt de zaak nog erger.

Immers: of er zijn geen kettters. Dan behoeven de deuren niet dicht. Of er zijn wel kettters. En dan moeten de deuren open, opdat het kerkvolk getuige zij van hun ontmaskering.

Onmogelijk, zegt 1946, om op de voorafgaande Synoden de kerkzaken aangaande de leer publiek te behandelen: kettters opsporen en ontmaskeren is een zaak, waar de leden der Kerk buiten moeten blijven.

Dat was het eerste argument.

Nu het tweede: men kan niet publiek vergaderen, 't was bezettingstijd.

Is dat waar?

Waarom kon het dan later wel publiek? Ook in bezettingstijd?

Maar wij willen de Synode van 1946 aan haar woord houden.

Het kon niet publiek.

En, zegt dezelfde Synode, indien eenigszins mogelijk, moet het publiek.

Die mogelijkheid was er. Men had gehoor kunnen geven aan de begeerte van honderdduizenden Gereformeerde leden, om met de verdere behandeling der leergeschillen, waar niemand om gevraagd had, waar niemands hoofd naar stond, te wachten tot na den vrede.

Men heeft van de mogelijkheid, om de kwestie der leergeschillen te laten rusten, geen gebruik gemaakt.

Men heeft willen dóórzetten.

Maar dan moet men zich ook niet op de bezwaren van den bezettingstijd beroepen.

Schamele verdediging van een onhoudbare stelling! De Synode van 1946 dekt alle, alle misslagen en zonden van haar voorgangsters toe.

Men blijft halstarrig voortgaan in het spoor der ongerechtigheid.

Tot kardinaal Contarini zeide Karel V eens: „van nature blijf ik halstarrig bij mijn eens geuite meening”. — „Sire”, was het antwoord, „bij een goede meening te blijven is geen hardnekkigheid, maar standvastigheid”. — Waarop de keizer zeide: „Ik blijf ook wel eens bij een slechte”.
Standvastigheid bij 1946?

P. DEDDENS.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

GEVAREN, DIE ONZE CHR. SCHOLEN BEDREIGEN. (II.)

Gevaren van binnen.

Eigenlijk heb ik in het vorig artikel al een begin gemaakt met het tekenen van de gevaren, die onze scholen van binnen uit bedreigen. Het schijnt, dat de weerstand bij ons minder wordt. Waarom anders die bereidwilligheid tot samenwerken, die onder ons merkbaar is, met andersdenkenden? Die vermindering van weerstand staat misschien in verband met den alle krachten opeischenden strijd, dien wij juist gevoerd hebben tegen onzen doods-vijand, het Nationaal Socialisme.

Strijdensmoede geworden, is de begeerte naar rust verklaarbaar. Bovendien — in oorlogstijd werkten we, zonder bezwaar, samen met menschen van andere geloofsovertuiging, zelfs met hen, die zeiden er in 't geheel geen geloofsovertuiging op na te houden. Waarom zou in vrede-tijd te veroordeelen zijn, wat in oorlogstijd vanzelf sprak?

En vervolgens wint aan invloed een richting, die beweert, dat alle Christelijke actie niet anders is dan een uiting van verwereldlijking. Voor mij ligt een onlangs verschenen geschriftje van Dr W. Aalders, Ned. Herv. predikant te Groningen. Daarin veroordeelt hij, dat velen zich isoleerden uit reactie tegen de opzettelijke kleurloosheid van hen, die met zekeren trots beweerden, dat zij t.a.v. elke religieuze overtuiging „neutraal” wilden zijn. Door het oprichten van Chr. scholen en het zorgen voor een eigen confessioneele pers, zouden zij, onwillens, die „neutraliteit” maar versterkt hebben.

Dr Aalders wil terugkeer naar de geestelijke bron van ons bestaan. En dat is, volgens hem, de christelijke traditie van ons volk. Die traditie zou vrucht zijn van het Calvinisme en van het Bijbelsche humanisme, gewerkt door mannen als Guido de Bray, Petrus Dathen, Joh. Bogerman en..... Erasmus en Coornhert.

Hier worden dus 't Calvinisme en het z.g. Bijbelsch humanisme van een Erasmus en een Coornhert naast elkaar op één lijn geplaatst, als gelijkwaardige verschijnselen of stroomingen.

Het niet naar de Kerk gaan, op Zondag de bioscoop bezoeken of competitie-wedstrijden bijwonen, wordt afgekeurd als strijdig met de hooggeroemde, kostelijke chr. tradities van ons volk. Sterke eerbied voor het recht, een vurige liefde tot vrijheid en onafhankelijkheid, een erkenning van het getuigen en dus van groote verdraagzaamheid, een hooge waardeering van arbeid en spaarzaamheid, een innig en hecht gezinsleven zouden elementen zijn van die tradities.

Dirk Volkerts, Coornhert wordt genoemd de onvermoeide strijder voor confessioneele vrijheid in ons landsbestel, want hij streed voor een christendom boven geloofsverdeeldheid.

In zijn: „Jeugd, wat nu?” openbaart Dr Aalders zich als een prediker van het Barthianisme, dat mij schijnt te zijn een humanistische strooming gehuld in het kleed van de orthodoxie en daarom zoo buitengewoon gevaarlijk. Dr Aalders heeft de consequenties van het Barthianisme aanvaard. Zijn kinderen, die voor kort nog op de Chr. School gingen, staan nu ingeschreven als leerlingen van de Openbare School. Hier komt men toe, als men van meening is dat alle christelijke actie een uiting is van verwereldlijking. Anderen willen de Chr. School als noodwoning nog wel toelateren, maar — zoo gauw als de neutraliteit van den Staat doorbroken is — en daar moet met alle kracht naar gestreefd — dient de noodwoning verlaten en het eigenlijke, het passende gebouw, d.i. de Openbare School, worden betrokken. Dr Van Niftrik heeft aan deze gedachten uiting gegeven op de laatste Algemeene vergadering van de Vereeniging van Chr. onderwijzers en onderwijzeressen in Nederland en Overzeesche bezittingen — deze laatste bijvoeging kan in de toekomst allicht beter worden weggelaten, als krenkend voor de „Indonesiërs”.

Hoe komt het H. B. van bovengenoemde ver-

eeniging er toe om een spreker met zulk een levens-overtuiging te laten optreden voor menschen, die leven van en behooren te leven voor de Chr. School? Laat een vereeniging van geheelonthouders ook soms een spreker optreden, die van geheelonthouding niets moet hebben? Zooiets zou wel aardig zijn in een tijd, waarin men er zooveel waarde aan hecht, dat tegenstanders elkaar toch vooral goed zullen leeren begrijpen en waardeeren. Dat laatste vooral!

Ik begrijp zulke dingen niet. Zeker, Dr Van Niftrik wil gezien worden als strijder voor het Chr. onderwijs, dat dan uiteindelijk van den Staat moet uitgaan. Moet het gegeven worden ook door hen, die nu het Openbaar onderwijs dienen? En zal de Kerk, de Volkskerk, met al haar schakeringen bepalen wat christelijk is? Moet die Volkskerk zeggen, hoe Gods Woord moet worden vertolkt en hoe in de scholen over „den verborgen God” moet worden verteld? Kan het Geref. volksdeel hiermee genoegen nemen? Zal dat Chr. onderwijs van de toekomst ook Communisten, en Socialisten van allerlei kleur moeten bevredigen?

Dat zal dan zeker zijn een christendom boven geloofsverdeeldheid! Hoe zal dan precies de verhouding moeten worden tusschen Kerk en Staat? Krijgt de Kerk ook invloed op de benoemingen van onderwijzers? Heeft Dr Van Niftrik op al die vragen een antwoord? Misschien zegt hij: „Wij zullen 't weer in 't geloof moeten wagen en de toekomst aan God overlaten”. Ik heb geen reden om aan de goede bedoelingen van Dr Van Niftrik te twijfelen, maar — heeft hij ons geen gevaarlijken weg gewezen? Is dat soms ook God verzoeken? Wie zou voor het hersenschimmig plan van Dr Van Niftrik de Chr. School willen prijsgeven? Werpt U oude schoenen weg, vóór U betere hebt? Wat stelt het H. B. van de Vereeniging van Chr. Onderw. zich er toch van voor, als zulke redevoeeringen gehouden worden in den kring van werkers voor 't Chr. onderwijs! Ik kan niet anders zien, dan dat propageering van Barthiaansche ideeën een doodelijk gevaar teekent voor ons Chr. onderwijs.

Het H. B. van de Vereeniging van Chr. Onderw. heeft met vuur gespeeld!

Het Christelijk volksdeel zij gewaarschuwd!

En moge God ons volk weer oog doen krijgen voor de heerlijkheid van Zijn Woord, waardoor Hij, die een ontoegankelijk licht bewoont, rondom wiens troon wolken en donkerheid zijn, Zichzelf aan ons openbaarde, waarin Hij ons leerde, hoe Hij gedend wil worden en van Zijn kinderen eischt getrouwheid in Zijn dienst opdat Zijn koninkrijk gebouwd wordt. Onze scholen, waarvoor zoe lang gestreden is, waarvoor zooveel gebeden werd, zijn in gevaar!

Gevaren van buiten en gevaren van binnen bedreigen haar.

Ik acht de laatste nog grooter dan de eerste en benauwend is het, dat zoovelen uit onze kringen ze niet zien en er niet van willen weten. Dat is misschien het ergst van alles.

Laten we onze ooren en oogen open houden en laten we bovenal weer een groote plaats inruimen in onze gebeden voor ons Christelijk onderwijs, opdat we het mogen behouden.

Groningen.

K. VAN HUIZEN.

HET BOEK VAN DE WEEK

OVER KERK EN STAAT.

Nauwelijks hebben we in ons blad een product van de V. U. aangaande kerk en staat aangekondigd, de brochure immers van den te Kampen (Oudestr.) doceerenden dr K. Dijk, of een tweede publicatie uit denzelfden kring over hetzelfde onderwerp vraagt onze aandacht. Ze komt ditmaal van de hand van den te Amsterdam doceerenden hoogleraar dr I. A. Diepenhorst, en draagt den titel: „De Verhouding tusschen Kerk en Staat in Nederland” (Kemink & Zoon, Utrecht).

Het loont de moeite, deze twee V.U.-producten even met elkaar te vergelijken. Het eerste deed zijn best, de door dr A. Kuyper voorgedragen levens- en gewinningsgedachten onverkort te reproduceeren; vroolijk stonden ze in de rij, al of niet in strijd komende met zichzelf of met wat de auteur van elders had overgenomen. 't Was de oudere V.U.-discipel, getypeerd door de in wetenschappelijk opzicht onderstelde gearriveerdheid, die destijds ook na de eerste examentjes de leerlingen van deze tot haar ongeluk steeds in vergelijking gebrachte inrichting voor-het-meerendeel tot kerkelijken opgang, maar wetenschappelijken neergang bracht. Dat was in de periode van den effectus civilis, en zoo. Maar er is inmiddels wel iets veranderd. De niet-theologische leerlingen raakten wat losser van Kuyper. Een voordeel was dat lang niet altijd; want de oorzaak der loswekking kan de verdieping van principieel inzicht zijn, doch ook de